

vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Grove):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Indfødsretsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 7:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af et lovråd.

Af Ebba Strange (SF) m.fl.
(Fremsat 20/10 92).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Pia Gjellerup):

Det er et meget vigtigt og principielt forslag, SF har bragt frem til fornyet drøftelse her i Tinget. Som bekendt har regeringen ved sin dannelse givet udtryk for sin principielle holdning til oprettelsen af et lovråd. Statsministeren tilkendegav således efter regeringens tiltræden i redegørelsen her i salen den 2. februar 1993, at regeringen i et samarbejde, selvfølgelig, med Folketingets partier vil være indstillet på at fremme et forslag om oprettelse af et lovråd. Statsministeren understregede i den sammenhæng, at oprettelsen af et sådant rådgivende organ for Folketinget naturligvis er et spørgsmål, som først og fremmest må behandles og afgøres af Folketinget selv.

Statsministeren gav endvidere tilsagn om, at regeringen vil indgå i et samarbejde med Folketinget om den nærmere udformning af reglerne herom og yde den bistand, som Folketinget måtte finde ønskelig, og det indebærer selvfølgelig, at Folketinget vil kunne indhente bistand, hvor Folketinget i øvrigt måtte ønske at indhente den.

Regeringen er således positiv over for tanken om etablering af et lovråd, men jeg vil benytte lejligheden til også at fremdrage nogle af de spørgsmål, der i den forbindelse i hvert fald skal tages stilling til. Vi står over for en nydannelse, som er af stor principiel betydning, og den rejser en række grundlæggende spørgsmål

i forbindelse med vores parlamentariske proces. Her er det naturligvis vigtigt, at spørgsmålene bliver overvejet og vurderet under udvalgsbehandlingen. Et centralt spørgsmål drejer sig om lovrådets funktion og kompetence, herunder hvilke nærmere opgaver rådet skal have.

I SF's beslutningsforslag angives det, at rådet skal udtale sig om forslagernes retlige og administrative konsekvenser, om deres forenelighed med konventioner, som Danmark har tilsluttet sig, samt om forslagernes brugbarhed i det praktiske retsliv. Her må jeg sige ikke mindst til det sidstnævnte punkt, at der er tale om en meget bred og generel angivelse af lovrådets opgaver, og det kan efter omstændighederne være vanskeligt at sondre mellem, hvad der er af politiske synspunkter, og hvad der er af sagkyndige retlige vurderinger, når det drejer sig om at tage stilling til forslagernes brugbarhed i det praktiske retsliv.

Alt i alt tror jeg, det vil være rigtigst, at lovrådets opgaver specificeres til de tilfælde, hvor der består en væsentlig tvivl om et centralt retligt spørgsmål. Jeg tænker f.eks. på spørgsmål om et forslags forenelighed med grundloven, EF-retten og øvrige internationale forpligtelser samt forslagets forhold til almindelige retsgrundsætninger og anden lovgivning. En sådan afgrænsning svarer også ganske godt til, hvad professor Lars Nordskov Nielsen tidligere har anbefalet under et af de grundlovsseminarer, den nuværende udenrigsminister har stået i spidsen for, tanker, som jeg altså vil tilslutte mig.

Lovrådets virksomhed bør formentlig samtidig koncentreret om de spørgsmål, Folketinget finder giver anledning til juridisk tvivl. En obligatorisk forelæggelse for lovrådet er således næppe påkrævet.

Et andet væsentligt spørgsmål er, hvem der skal kunne beslutte at forelægge lovrådet lovforslag eller beslutningsforslag til bedømmelse. Det må være en selvfølge, at et flertal i Folketinget vil kunne gøre det, men spørgsmålet rejser sig selvfølgelig, om et mindretal også vil kunne gøre det og i givet fald, hvilken størrelse mindretallet skal have. I sidstnævnte tilfælde opstår også spørgsmålet om, hvorvidt adgangen til at sætte et lovråd i funktion skal gælde på ethvert stadium af Folketingets behandling af lovforslag eller beslutningsforslag.

[Justitsministeren]

Som det sidste af nogle af de principielle spørgsmål, som jeg mener der skal tages stilling til, inden man kan skride til vedtagelsen af oprettelse af et lovråd, vil jeg nævne spørgsmålet om ansvarsforholdene i forbindelse med lovrådets virksomhed, og det gælder her både i relation til Folketinget og i relation til regeringen.

Jeg ser frem til, at vi får drøftet disse spørgsmål under udvalgsbehandlingen, og jeg er vidende om, at Udvalget for Forretningsordenen allerede er i gang med overvejelser og drøftelser af disse principielle spørgsmål. Jeg vil så endnu en gang understrege, at det jo er rigtigst, at Folketinget selv har hovedinitiativet i forhold til sager, der vedrører Folketingets egen funktion, herunder rådgivning.

Jeg vil gentage tilsagnet om, at regeringen vil yde den bistand, Folketinget måtte finde ønskelig, og det betyder, at jeg kan konkludere, at regeringen ikke kan anbefale vedtagelsen af SF's forslag i den udformning, hvori det foreligger, men at det vil kunne være udgangspunkt for en belysning af de nævnte væsentlige spørgsmål samt andre spørgsmål, således at processen hen imod etableringen af et lovråd intensiveres.

Ole Espersen (S):

Socialdemokratiet er positivt indstillet over for forslaget om at nedsætte et lovråd. Vi mener, at det bedst kan ske ved, at vi efter de indledende drøftelser, vi har i Udvalget for Forretningsordenen, får nedsat et udvalg også med medlemmer udefra, som nærmere kan tilrettelægge reglerne for et sådant lovråds funktion og dets opgaver, og det vil i virkeligheden sige udforme et lovudkast vedrørende lovrådets etablering.

Vi er enige om, at vi har brug for det også af de grunde, som justitsministeren nævnte: til at se på forholdet til grundlov, internationale konventioner, EF-ret, grundlæggende retsprincipper osv. Det er vi enige om må være formålet med lovrådet. Her føler jeg så, vi er uenige med SF, når man foreslår, at lovrådet også skal tage sig af den tekniske vurdering af lovforslagene. Vi er klar over, at de eksempler, man henviser til fra SF's side, er skræmmende eksempler på dårlig lovforberedelse, men det må nu engang først og fremmest være regeringen og regeringssparatet, der er ansvarlig for den

tekniske udformning af lovforslag. Det ansvar kan ikke lægges andre steder.

Med hensyn til baggrunden i øvrigt for forslagens fremsættelse nævner man også tamilsagen. Det er vores opfattelse, at et lovråd har vi brug for og ville vi have haft brug for uden nogen form for tamilsag. Denne sag er af så speciel en karakter, at det ikke er vores opfattelse, at den kan motivere det forslag, vi taler om her.

Selvfølger er der nogle ting, der kan blive genstand for en del drøftelser. Hvem skal kunne bede om en udtalelse fra lovrådet? Efter vores opfattelse må et mindretal af en vis størrelse også kunne gøre det, ellers er interessen for et lovråd næppe særlig stor. Vi skal sørge for, som man har gjort i de lande, der har lovråd – og det er langt de fleste – at et lovråd ikke kan bruges til at træner hastende sager. Der er en række problemer, der skal løses, men det er efter vores mening alt sammen problemer, vi sagtens kan løse. Derfor ser vi frem til, at vi i løbet af relativt kort tid vil have grundlaget for nedsættelse af et sådant råd.

Justitsministeren nævnte til sidst, at man også skal se på ansvarsforholdene. Det skal man naturligvis. Der er efter vores opfattelse ingen tvivl om, at det er Folketinget og regeringen, der fortsat og helt uafkortet har ansvaret for lovens indhold, for forarbejderne og for lovenes forhold til grundloven og internationale konventioner.

Det, et lovråd kan, er at gøre lovforslagene bedre fra starten i den forstand, at man ser på alle mulige vinkler inden for principielle og vigtige områder af de aspekter, jeg har nævnt her. Vi tænker ikke så meget på ansvaret for dårlig lovgivning. Vi er mere interesseret i at sørge for, at lovgivningen fra starten er så god som overhovedet muligt, og dér tror vi et lovråd vil kunne spille en væsentlig rolle.

Engell (KF):

Folketinget behandlede i marts sidste år et næsten tilsvarende forslag fra SF, og jeg havde dengang lejlighed til på den daværende regerings vegne at kommentere partiets forslag. Regeringsskiftet har naturligvis ikke ændret på de principielle betæneligheder, som vi i Det Konservative Folkeparti har i forbindelse med forslaget, og som jeg dengang gav udtryk for. Vi må imidlertid konstatere, og det kunne vi

[Engell]

også gøre i forbindelse med de debatter, der var i Folketinget på det tidspunkt, at der er et flertal for en sådan ordning under en eller anden form.

Jeg har også hæftet mig ved, som justitsministeren nævnte det, at den nye regering i sit regeringsgrundlag klart har fastslået, at man vil medvirke til at fremme forslaget om oprettelsen af et lovråd, der skal være rådgivende i principielle spørgsmål, herunder særligt grundlovsfortolkning, forpligtelser over for menneskerettighederne og andre internationale forpligtelser. Derfor må jeg også gå ud fra, at regeringen eller i hvert fald regeringspartierne snarest fremsætter et sådant forslag, som kan være udgangspunkt for drøftelser.

Vi vil fra den konservative folketingsgruppes side kritisk, men også konstruktivt gå ind i drøftelserne om et sådant forslag, men det forudsætter så sandelig, at de principielle problemer, som har eksisteret, siden vi startede med at diskutere denne sag, bliver afklaret. Og her må jeg ligeud sige, at der ikke i den debat, der gennem de seneste par år har været om oprettelsen af et lovvurderingsråd, er kommet nogen afgørende synspunkter om, hvordan man vil løse problemerne.

Eksempelvis har man ikke løst problemet med, hvad Folketinget skal stille op, hvis et lovvurderingsråd indbyrdes er uenigt om de retlige vurderinger, der foretages. Hvem er det så, Folketinget skal holde sig til? Det er, som om man fra forslagsstillernes side forventer klare og fuldstændig entydige udtalelser fra det påtænkte lovvurderingsråd.

På samme måde mener jeg, at det er helt afgørende at få præciseret, hvilke retlige forpligtelser Folketinget måtte påtage sig, såfremt der nedsættes et lovvurderingsråd. Er det sådan, at Folketinget vil få et selvstændigt juridisk ansvar, som Folketinget ikke har i dag, og hvilket ansvar og hvor vidtrækkende vil det i givet fald være?

Jeg må sige, at i betragtning af, at forslaget nu har ligget på bordet i en meget lang periode og den nuværende regering og en del af de nuværende regeringspartier ikke alene i debatten her i Folketinget, men også i den offentlige debat så klart har udtalt sig til fordel for et sådant lovvurderingsråd, er det ret forståeligt, at man ikke har forsøgt at besvare nogle af de spørgsmål, som vi gennem de seneste år har rejst i forbindelse med forslaget.

Hvordan har man tænkt sig at et lovvurderingsråd skal behandle hastesager? Skal der til reglerne om et råds arbejde være knyttet formelle regler om, hvem der kan spørge rådet? Bliver der svarpligt for rådet på ethvert spørgsmål? Hvilken mindretalsbeskyttelse vil man eventuelt sikre, når det gælder adgangen til at kunne stille spørgsmål? Og der er mange, mange andre tilsvarende væsentlige problemer.

Når jeg siger, at den konservative folketingsgruppe kritisk, men konstruktivt vil gå ind i drøftelserne, så mener jeg også, det klart må præciseres, at nedsættelsen af et sådant råd ikke kan eller skal opfattes som et konkurrerende eller alternativt organ til Justitsministeriets Lovafdeling. Vi har som regering været fuldt tilfreds med den rådgivning, der er kommet fra Justitsministeriet, og vi har også som opposition fuld tillid til Justitsministeriets rådgivning i juridiske spørgsmål. Det skal der ikke herske tvivl om. Vi har også respekt for, at regeringen selvfølgelig til sin rådighed må have en lovafdeling – hvad ellers? – til at klare både egne og andre ministeriers spørgsmål.

Men jeg kunne lide at spørge justitsministeren, hvad regeringen egentlig forestiller sig, såfremt der i forbindelse med vurderingen af væsentlige juridiske spørgsmål fremkommer forskellige vurderinger fra Justitsministeriets loveksperter og fra et lovvurderingsråd, der nedsættes af Folketinget.

Det er jo flot, når både justitsministeren og hr. Ole Espersen erklærer sig positive over for et sådant forslag, men det er ikke nok bare at være positiv. Hvis det ikke skal være udtryk for en mærkelig form for moral, at man i opposition mener ét og i regering noget andet, må der dog være klare tanker om, hvordan man forestiller sig de principielle spørgsmål bliver afklaret, og hvordan man f.eks. vil løse det problem, der kan opstå, hvis der kommer forskellige juridiske vurderinger fra et folketingsorgan og fra Justitsministeriets Lovafdeling på dette punkt.

Vi har mange andre principielle spørgsmål og indvendinger, og jeg vil sige ligeud, som jeg har sagt det tidligere, at vi ikke mener, det er nogen god idé. Vi må imidlertid tage udgangspunkt i, at der i Folketinget er et flertal, og derfor vil vi også konstruktivt kritisk deltage i drøftelserne.

[Engell]

Men ærlig talt skylder både regeringen og regeringspartierne at tilkendegive, hvad det egentlig er for et grundlag, vi skal diskutere på, når man ikke mener, at SF's forslag er i orden. Det spørgsmål svæver fortsat ubesvaret i luften.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg vil gerne takke for de mange konstruktive spørgsmål, hr. Engell kom med her. Nogle af dem har vi faktisk for længst besvaret.

Når der f.eks. spørges om, hvem Folketinget skal holde sig til, hvis der er divergerende meninger, så er svaret det, at Folketinget ikke skal holde sig til nogen som helst. Dette her lægger ingen pligter på Folketinget overhovedet. Folketinget får en sag belyst på flere måder, og så må Folketinget selv gøre sin stilling op. Er der divergerende meninger i lovrådet, ja, så betyder det blot, at sagen er belyst ekstra godt. Der er ingen binding overhovedet i det, lovrådet fremkommer med, i forhold til de ønsker, som Folketinget måtte have med hensyn til rådgivningen.

Der spørges også af hr. Engell, om vi får et selvstændigt ansvar her i Folketinget. Ja, man kan godt sige, at vi måske får et større ansvar. Lad os tage ambisagen. Det er klart, at hvis man dér havde spurgt et lovråd og fået klar besked om de problemer, der var omkring ambisagen, havde Folketinget haft den viden, og så havde man måske ikke vedtaget loven om ambien. Det havde givet nogle økonomiske problemer, men vi havde været fri for en meget ubehagelig situation i øvrigt.

Det er klart, at det kan blive sværere at gøre ministeransvar gældende, hvis man ved mere præcist, hvad der sker i Folketinget; men det er dog vigtigere, at man ved, hvad man gør, end at man måske bagefter kan gøre et ansvar gældende. Derfor sagde jeg før, at det afgørende for os er, at lovene bliver så gode som muligt fra starten af, og det er baggrunden for, at vi tilslutter os tanken og har gjort det i lang tid.

Så skal jeg også sige, at når vi ikke har afklaret de mange spørgsmål, som hr. Engell også nævnte, skyldes det, at vi forudser, at Udvalget for Forretningsordenen eller Præsidiets nedsætter et udvalg, som skal bestå af medlemmer af Folketinget og folk udefra. Dette udvalg skal komme med et oplæg om lovrådet, og det er

bl.a. med henblik på dette udvalgs arbejde, at Udvalget for Forretningsordenen nu er i gang med at indsamle oplysninger fra andre lande om, hvordan lovrådene fungerer. Jeg vil tro, at i løbet af et år eller to skulle grundlaget være skabt for, at vi kan fremsætte lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Engell (KF):

Hr. Ole Espersen får det jo til at lyde meget simpelt, og nu er det vel ikke her ved førstebehandling, at vi skal ind i de drøftelser, som kommer på et senere tidspunkt, så jeg vil nøjes med at spørge hr. Ole Espersen: Kommer der et forslag fra regeringen eller fra regeringspartierne om et sådant lovvurderingsråd, eller gør der ikke? Det er ikke fremgået tydeligt.

Jeg forstår, at regeringen og regeringspartierne ikke mener, at SF's beslutningsforslag er egnet til vedtagelse i Folketinget, og det vil sige, at så må vi gå ud fra, at enten regeringen eller regeringspartierne kommer med et lovforslag. Det er mit ene spørgsmål.

Det andet punkt, hvor jeg synes, hr. Ole Espersen er – for at sige det mildt – noget løs i sin bevarelse, er med hensyn til Folketingets ansvar. Det er jo let nok at sige, at Folketinget fortsat bærer nogenlunde det samme ansvar som hidtil, uanset at der måtte foreligge forskellige juridiske vurderinger. Men det ændrer jo ikke på, at hvis der i forbindelse med lovgivningen opstår en situation, hvor der er klar uoverensstemmelse mellem regeringens jurister, Justitsministeriets Lovafdeling og et lovvurderingsråd, skal der altså træffes et valg mellem forskellige juridiske vurderinger. Hvilken selvstændig kompetence, hvilke selvstændige forudsætninger har Folketinget for at kunne træffe sådanne afgørelser, og hvilket ansvar påtager Folketinget sig, når man har truffet et valg og det måske siden hen viser sig at være det forkerte valg? Hvor befinder skillelinien mellem den udøvende og den lovgivende magt sig?

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg er lidt overrasket over hr. Engells spørgsmål. Hvem i alverden skulle være mere egnet til eller have en større forpligtelse til at træffe et afgørende valg mellem forskellige juridiske vurderinger end netop Folketinget?

[Ole Espersen]

Jeg forstår, at hr. Engell som minister har været i den situation at måtte træffe afgørende beslutninger, som var baseret på forskellige juridiske vurderinger inden for hr. Engells eget ministerium, og naturligvis vil Folketinget da også kunne træffe beslutninger på basis af forskellige vurderinger. Vi må vælge den løsning, der forekommer os mest indgående belyst, mest korrekt og måske mest hensigtsmæssig, hvis det også er et spørgsmål om hensigtsmæssighed. Jeg synes, det netop må være Folketingets hovedopgave at foretage et sådant valg; hvis nogle f.eks. siger, at det og det er i strid med grundloven, og andre siger, at det ikke er tilfældet, hvem er så nærmere til at vogte grundloven end netop Folketinget? Så det er en opgave, jeg synes vi bør påtage os som en naturlig forpligtelse.

Og så må jeg også konstatere, at i og med at langt, langt de fleste andre demokratiske stater har lovråd og forfatningsråd, uden at det parlamentariske liv af den grund er gået i stå i de pågældende lande, tror jeg også, at man kan have det her i Danmark.

Så spørger man, hvorvidt regeringen kommer med et lovforslag om et lovråd. Det gør regeringen naturligvis ikke, det lå i det, justitsministeren sagde, for det er et folketingsanliggende. Socialdemokratiet kommer ikke med noget forslag på nuværende tidspunkt, for vi forventer, at en bredt sammensat kommission eller et udvalg, som bliver nedsat af Udvalget for Forretningsordenen eller af Præsidiet, vil fremkomme med forslag om etablering af et lovråd.

Vi ønsker ikke, at dette skal være et partipolitisk spørgsmål. Vi ønsker, at det skal være noget, der fra starten kan udarbejdes af et bredt flertal, helst af Folketinget som helhed, og jeg har en formodning og et håb om, at det bliver Folketinget som helhed, der til sin tid vil udfærdige et kommissorium for udvalget. Og så er det selvfølgelig op til partierne at tage stilling til det.

(Kort bemærkning).

Engell (KF):

Jeg må konstatere, at til trods for de mange udtalelser, beskyldninger og postulater, som Socialdemokratiet kom med i denne sammenhæng som oppositionsparti, har man nu som regeringsparti ikke planlagt noget særligt. Der

kommer formentlig enten nogle ideer fra Udvalget for Forretningsordenen eller noget, som er opstået i vor midte, og det må man så afvente.

Jeg vil ikke lægge skjul på over for hr. Ole Espersen, at i betragtning af den debat, der har været ført gennem det sidste års tid om dette spørgsmål, synes jeg nok, at der er sket noget af et holdnings skift, fra man var i opposition i forhold til nu, hvor man er i regering. Men det er også i orden, det accepterer jeg.

Så vil jeg gerne sige til hr. Ole Espersen, at det er da fuldstændig rigtigt, at jeg – og jeg tror også, det gælder for alle, der har været ministre – har skullet træffe afgørelser på grundlag af forskellige vurderinger, også forskellige juridiske vurderinger. Men det har jo ikke ret meget med sagen at gøre. Det er ministrene, der træffer afgørelser inden for deres ressortområde og bærer det fulde ansvar efter ministeransvarlighedsloven, men det er ikke det, jeg taler om. Jeg taler om det tilfælde, at regeringen og Justitsministeriets Lovafdeling på den ene side har én opfattelse og et lovvurderingsråd i Folketinget på den anden side har en anden opfattelse; der skal træffes en beslutning, der er uoverensstemmelse i den juridiske vurdering, og Folketinget træffer en afgørelse. Men hvor ligger egentlig ansvaret i den sidste ende?

Selvfølgelig bærer Folketinget et ansvar for de love, der vedtages. Men hvis hr. Ole Espersen ikke kan se, at dette rejser nogle helt væsentlige og principielle spørgsmål om forholdet mellem den udøvende magt og den lovgivende magt – i dette tilfælde Folketinget og et eventuelt lovvurderingsråd – ja, så mener jeg, at vi må tage os meget god tid til de drøftelser, vi skal have om dette forslag, før vi når frem til et resultat. Jeg kan i hvert fald godt se de principielle betænkeligheder, der vil opstå.

Jeg imødeser også konkrete vanskeligheder, hvis der f.eks. i forbindelse med lovbehandlingen i Folketingets udvalg bliver fremsat ønske om, at konkrete sager bliver genstand for vurdering i et lovvurderingsråd. Jeg kan udmærket se, hvordan det kan bruges og misbruges, hvilke muligheder der bliver for at trække sagerne ud, og hvilke problemer der kan blive, når ansvaret skal placeres i den sidste ende. Så derfor siger jeg stadig væk: Ideen er ikke god, men vi arbejder videre med den.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det er selvfølgelig meget forståeligt, at den tidligere justitsminister skoser de nuværende regeringspartier og siger, at nu må de snart komme frem med noget, og sker der ikke snart noget, og det, de sagde dengang, mener de ikke nu.

Men jeg mener, at det helt principielt er Folketinget, der skal beslutte, at dette lovråd skal nedsættes. Det er ikke regeringen, det er ikke regeringspartierne, det er et folketingsanliggende, og derfor er det vigtigt, at det bliver enkeltpersoner eller et udvalg, som dækker et bredt flertal i Folketinget, der skal føre denne sag videre. Og derfor mener jeg, at den tidligere justitsministers kritik er helt fejlplaceret.

Anden næstformand (Grove):

Hr. Engell for en kort bemærkning, og så går vi videre i ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Engell (KF):

Når jeg kom med den bemærkning, er det bestemt ikke, fordi jeg på nogen som helst måde ønsker at hovere eller noget som helst andet. Jeg ønsker kun at konstatere, at i hvert fald for to af de nuværende regeringspartiers vedkommende var det en mærkesag forud for regeringsdannelsen; det var et flagskib, noget væsentligt og noget, man havde tanker om at stille forslag om. Men nu efter regeringsskiftet viser det sig, at man håber, at en eller anden vil komme med et eller andet forslag, som vi så kan diskutere. Men det forslag, der ligger her, og som vi diskuterer nu, er åbenbart ikke egnet.

Og det er dét, jeg ønsker at præcisere: Denne holdningsforskel er slående, den er sigende, og det er ikke det eneste eksempel, vi har set hidtil.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg synes, at hr. Engells allersidste sætning lige præcis afslørede, hvad der er tale om her. Det drejer sig om – og det er helt naturligt, det skal jeg ikke bebrejde nogen – at hver eneste gang der siges noget fra vores side nu, siger

man straks: Er der ikke et skift i holdningen i forhold til, hvad man mente tidligere? Den holdning slår også igennem hos hr. Engell, og det er helt i orden; men der er ikke ret meget at have den i, må jeg sige.

Et lovråd er en mærkesag for os. Det fremgår af regeringserklæringen, at man vil bistå ved oprettelsen af et lovråd, men det siges samtidig, at det er et folketingsanliggende. Så sent som for nogle ganske få måneder siden deltog den tidligere formand for Folketinget, hr. H. P. Clausen, i den høring, som justitsministeren refererede til, og ved den lejlighed sagde hr. H. P. Clausen – ikke som formand for Folketinget, men rent principielt – at tanken efter hans mening var rigtig, men at han ligesom jeg synes, at den skulle have bred tilslutning.

Så derfor: Når vi siger, at det er en mærkesag for os, er det ikke, fordi vi mener, det skal være en mærkesag for Socialdemokratiet. Det bør være en mærkesag for Folketinget som helhed, og derfor har vi ikke mere hastværk; vi vil nemlig gerne prøve at få så mange partier som muligt – og helst alle – med i denne sag. Og jeg tror næsten, at det skal lykkes til sidst, også efter at have hørt hr. Engells sidste indlæg.

Anden næstformand (Grove):

Så går vi videre i ordførerrækken.

Ivar Hansen (V):

Jeg synes, vi har haft en interessant meningsudveksling her i de korte bemærkninger, og det synes jeg hr. Engell fortjener ros for. Og det samme gør for så vidt også hr. Ole Espersen, fordi denne meningsudveksling har bidraget til en afklaring.

Denne sag er ikke længere den hastesag, som tilfældet var tidligere, det ligger klart nu. Jeg husker, at da vi førstebehandlede et lignende forslag fra SF i foråret 1992, kunne det ikke gå stærkt nok med at få oprettet et lovråd – eller et lovvurderingsråd, som det skulle hedde dengang; nu er det et lovråd, vi taler om, men barnets navn skal i øvrigt ikke hindre en konstruktiv debat om denne sag.

Men når det var et så vigtigt punkt i regeringens tiltrædelseserklæring, kunne man egentlig godt have forventet, at de fire regeringspartier i fællesskab præsenterede Folketinget for et lovudspil på det område. Men sådan gør man ikke nu, nu skal vi diskutere tingene i ro

[Ivar Hansen]

og mag. Og det vil jeg opfatte som noget positivt, for jeg synes absolut, at sagen fortjener, at man giver sig ganske god tid; det sagde jeg i øvrigt også sidste gang, vi havde denne sag til behandling.

Men lad mig for at undgå enhver misforståelse starte med at slå fast, at selvfølgelig skal Folketinget have den bedst mulige juridiske rådgivning; selvfølgelig skal Folketingets partier have mulighed for at trække på al den ekspertise, det overhovedet er muligt at trække på, for at få det bedst mulige grundlag for vurderingen af lovene, deres indhold og deres konsekvenser, også i videste forstand. Ingen tvivl om det.

Men jeg vil også gerne slå fast, som jeg også gjorde sidste gang, at jeg tror ikke, det er muligt at gennemføre projektet om et lovråd som skitseret af Socialistisk Folkeparti uden at komme i konflikt med ganske væsentlige, principielle forhold mellem den lovgivende magts og den udøvende magts ansvar og forpligtelser.

Efter min mening er der også nogle uklarheder i SF's forslag, som allerede er blevet trukket frem, eksempelvis om spørgsmålet: Hvem skal kunne rette henvendelse til lovrådet? Skal det være et enkelt medlem af Folketinget, eller skal det være en betingelse, at det er et flertal i et udvalg? Hvilke spørgsmål skal kunne gøres til genstand for behandlingen i lovrådet? Her springer SF over, hvor gærdet er lavest, og skriver nok så flot i bemærkningerne, at man forventer, at Præsidiet skal komme med et forslag til, hvordan tingene skal kunne fungere i praksis. Jeg vil da gerne sige tak for, at vi skal gribe problemet an på den måde, men jeg kunne nok have ønsket, at SF havde udtrykt sig lidt klarere på dette område.

Jeg synes også, det er betænkeligt, når man foreslår, at medlemmer af dommerstanden skal indgå i et sådant lovråd. Efter min mening kunne det give anledning til principielle vanskeligheder i det senere stadium i behandlingen af en bestemt sag, når repræsentanter for den dømmende magt skal have sæde i et sådant lovråd.

Jeg startede med at sige, at Folketinget skal have de bedst tænkelige muligheder for at trække på juridisk ekspertise, og derfor vil jeg også sige her, at Folketinget kan beslutte, hvad Folketinget vil med hensyn til at hente råd og

vejledning udefra i form af responsa osv. Folketinget har også ganske gode muligheder for i langt højere grad, end tilfældet er nu, at udnytte den mulighed, der er hjemlet i Folketingets forretningsorden om at afholde høringer, tilkalde ekspertise og få det bedst mulige vurderingsgrundlag for de beslutninger, der skal træffes.

Men jeg vil gerne udtrykke, så stærkt det er mig muligt, at jeg synes, der er grund til at advare imod beslutninger om oprettelse af organer, der kan være med til at forplumre ansvaret mellem Folketingets opgaver på den ene side og administrationens og ministrenes opgaver og ansvar på den anden side. Jeg vil også gerne gøre opmærksom på, hvad professor Lars Nordskov Nielsen har skrevet i en artikel, som er udleveret til Udvalget for Forretningsordenen for ganske få dage siden. Lars Nordskov Nielsen skriver bl.a., at svaret på retlige spørgsmål ingenlunde altid er et enten-eller, men tværtimod kan rumme flere muligheder. Derfor tror jeg også, at det eneste, Folketinget kan opnå ved at nedsætte et lovråd, er at få juridisk rådgivning; men der vil være mange dissenser, som i realiteten blot vil efterlade Folketinget i den samme usikre situation som tidligere.

Vi siger ja til en bedre juridisk rådgivning, og vi deltager gerne i en konstruktiv diskussion i Udvalget for Forretningsordenen om, hvordan det kan lade sig gøre i praksis. Men det foreliggende beslutningsforslag er ikke et egnet grundlag.

Aage Brusgaard (FP):

Jeg vil godt indledningsvis sige, at det er jo anden gang, vi skal diskutere dette beslutningsforslag. Der er ændret lidt i bemærkningerne – sidste gang foreslog man én repræsentant for advokatstanden, nu er det udvidet til to – men det er vist sådan set den væsentligste ændring.

I går aftes gjorde jeg mig den ulejlighed at læse hele referatet i Folketingstidende om behandlingen af beslutningsforslag nr. B 49 i 1992 og selvfølgelig, også hvad jeg selv sagde dengang. De positive ting, jeg nævnte, og de indvendinger, jeg fremsatte, vedstår jeg stadig, så det ser jeg egentlig ingen grund til at gentage. Fremskridtspartiet ser stadig meget positivt på dette beslutningsforslag om et, nu hedder

[Aage Brusgaard]

det ikke lovvurderingsråd, nu hedder det kun et lovråd – så vi vil altså stemme for beslutningsforslaget ved anden behandling.

Men jeg synes, det er værd at nævne, at der kun er tale om et beslutningsforslag. Hr. Ivar Hansen kom med en hel del konkrete spørgsmål, og det mener jeg egentlig ikke vi plejer at gøre under behandlingen af et beslutningsforslag; det er jo bare principperne, vi siger ja til, men derfor kan vi selvfølgelig godt have en hel del forbehold, inden de bliver omsat til lovtæst. Men SF foreslår jo også, at sagen skal lægges over til Præsидiet, som så kan arbejde videre med den, og det vil jo så betyde, at der kommer et lovforslag, og så kan vi begynde at gå ind i detaljerne.

Jeg har også læst brevet fra Lars Nordskov Nielsen til Udvalget for Forretningsordenen, hvor han nævner en hel del ting, som efter hans mening skal belyses nærmere; men det mener jeg ikke der er grund til at gøre her. Jeg har også læst Juristen nr. 3/1993, hvor man bruger en hel del sider på at beskrive, hvad vi skal tage os i agt for, før vi siger ja eller nej. Der er rejst fem konkrete, centrale spørgsmål, som Juristen mener vi skal fordybe os lidt i, deriblandt det, som hr. Ivar Hansen var inde på, nemlig om det skal være et flertal eller et mindretal, der kan spørge om råd. Juristen opstiller den mulighed, at f.eks. 2/5 af Folketingets medlemmer eller 2/5 af et udvalgs medlemmer kan få lov til det, og det synes jeg er en rimelig hensyntagen til mindretallet. Jeg mener ikke, det bør være sådan, at et enkelt medlem kan henvende sig til rådet, det bliver for diffust, der skal være lidt realiteter i det. Men hvis det f.eks. kunne være 2/5, som Juristen foreslår, får mindretallet jo mulighed for at spørge rådet om ting, man er i tvivl om.

Jeg vil ikke bruge mere af min taletid nu; som sagt er der kun tale om et beslutningsforslag, men Fremskridtspartiet er positivt over for tanken og vil gerne gå videre med sagen.

Addi Andersen (CD):

Forslagsstillerne har valgt at ændre nogle enkelte punkter i forhold til det tilsvarende beslutningsforslag, som blev behandlet i sidste samling. I Centrum-Demokraterne er vi enige i disse ændringer, men vi mener ikke, at de er tilstrækkelige til, at forslaget kan accepteres i sin nuværende form, selv om vi mener, det er

en god idé at etablere et lovråd, som er uafhængigt af regeringen og ministerierne.

Den debat, der har været om Justitsministeriets Lovafdeling, ser heldigvis ud til at være ved at ebbe ud, og lad os under alle omstændigheder håbe, at blæsten snart lægger sig helt. Men debatten har skabt en mistillid, som ikke kan undgå at påvirke samarbejdet mellem Folketinget og Lovafdelingen i sager om rådgivning af oppositionen, og oprettelsen af et uafhængigt lovråd er nok det bedste middel til at skabe rene linier og genetablere tilliden til den faglige juridiske vurdering og behandling af oppositionens initiativer.

Men dermed er diskussionen jo ikke slut; det er fortsat et spørgsmål, hvordan dette lovråd skal sammensættes. Når hovedformålet med oprettelsen af et lovråd er at gøre rådgivningen uafhængig af regeringskontorerne, må man sikre, at der ikke ved nedsættelse af et nyt lovråd sker en sammenblanding eller interessekonflikt med domstolene, for så er vi jo lige vidt. Den senere tids debat om dommeres stillingtagen til politiske spørgsmål har vel understreget, at vi må tilstræbe fuldstændig uafhængighed for domstolene, og når repræsentanter for domstolene tilmed beder sig fritaget for at sidde i et sådant lovråd, er det klart, at vi må respektere det.

CD finder derfor, at lovrådet bør have en anden sammensætning, end man foreslår i beslutningsforslaget, således at domstolenes repræsentanter erstattes af en anden gruppe jurister. Det kunne f.eks. tænkes, at der ved sammensætningen af lovrådet i højere grad blev taget hensyn til en faglig specialisering: Enten kunne lovrådet blive bredere sammensat, eller man kunne nedsætte alternative eller supplerende lovråd med særlig viden på specialområder, så der i fremtiden ikke alene skabes sikkerhed for lovrådets uafhængighed, men også for dets faglige viden.

Forslagsstillerne har heldigvis fjernet bemærkningerne om, at ombudsmandsinstitutionen skulle fungere som sekretariat for lovrådet. Også her må vi naturligvis sikre hver eneste institution total uafhængighed, så sammenblanding af interesser undgås. Men et lovråd må naturligvis udstyres med et velfungerende sekretariat, som kan forberede dets sager og sikre, at det kan virke hurtigt og effektivt.

[Addi Andersen]

CD går ind for ideen om nedsættelse af et lovråd, men vi mener, at der under udvalgsbehandlingen må ske en grundig drøftelse af rådets sammensætning, udvælgelse og funktioner.

Elisabeth Arnold (RV):

Fra Det Radikale Venstres side vil vi gerne først rette en tak til SF, fordi de har fremsat dette forslag, så vi får sat debatten i gang nu.

I virkeligheden kunne det hele klares med at svare på to enkle spørgsmål. Det første spørgsmål lyder: Vil Folketinget overhovedet have et sådant organ? Når man lyttede til De Konservatives og Venstres ordførere, må man sige, at svaret nærmest var nej, men det kunne jo være, at de to ordførere skulle være lidt længere tid i opposition, før de skiftede mening.

Det andet spørgsmål lyder: Vil vi overhovedet have et sådant råd? Ja, Det Radikale Venstre vil meget gerne have et lovråd. Det er rigtigt, som det er blevet sagt tidligere, at det er en mærkesag, men det er ikke det samme som at sige, at den skal gennemføres lige her og nu. Men debatten er nødvendig, den skal holdes i gang, og hvis vi gerne vil have et lovråd, skal det selvfølgelig også diskuteres, hvordan det skal sammensættes, og hvordan det skal fungere.

Lovrådets funktion vil være uløseligt forbundet med Folketingets funktion, hvor medlemmer uden juridisk baggrund og juridisk indsigt bliver kastet ud i endog meget vanskelige former for stillingtagen. Jeg vil også sige, at den internationalisering, vi oplever i lovgivningsarbejdet, hvor vi er vævet ind i et net af konventioner og internationale aftaler, gør det helt utrolig vanskeligt for menige medlemmer at overskue, hvilke konsekvenser en hvilken som helst lovgivning måtte få.

Derfor hilser vi debatten meget velkommen, og jeg vil gerne complimentere SF, fordi man så klart har holdt sig til denne specielle form. Det er jo meget specielt, at det ikke er regeringen, der skal fremsætte forslaget, men at Folketinget selv skal prøve at finde frem til sin kommende arbejdsform.

Og derfor vil jeg gerne afslutningsvis rette en appel til Venstres og De Konservatives ordførere: Selv om man ikke kan lide denne ret, så prøv dog i det mindste at være med til at sammensætte krydderierne; det kunne jo dog væ-

re, at det endte med at blive noget, som også De Konservative og Venstre kunne bruge i deres arbejde fremover. Fra radikal side skal vi i hvert fald sige, at vi går ind i arbejdet med stor åbenhed og stor energi, og vi ser frem til, at vi får et godt resultat ud af det.

(Kort bemærkning).

Engell (KF):

Det er jo helt besynderligt at høre Socialdemokratiets og De Radikales ordførere tale om, at dette er en mærkesag for de to partier. Det er en mærkesag, som man hverken i løbet af det seneste år og heller ikke efter regeringsskiftet har fremsat noget forslag om. Man komplimenterer SF, men så vidt jeg ved, er SF ikke med i regeringen; det vil sige, at man komplimenterer et oppositionsparti for at fremlægge et forslag om noget, som er en mærkesag for én selv. Højest bemærkelsesværdigt!

Men jeg vil gerne spørge fru Elisabeth Arnold – og det er i og for sig også et spørgsmål til justitsministeren, men da jeg kan forstå, at justitsministeren har spillet sagen over til ordførerne for de to regeringspartier, vil jeg stille spørgsmålet til fru Elisabeth Arnold. I regeringsgrundlaget, der bærer den prætentiose titel »En ny start«, skriver man følgende:

»I samarbejde med Folketingets partier vil regeringen fremme forslag om oprettelse af et lovråd . . .«.

Når man skriver, at man vil fremme oprettelse af et lovråd, er det vel ikke urimeligt, at de øvrige partier i Folketinget forventer, at der bliver fremsat et forslag, som kan danne grundlag for en forhandling. Og derfor er mit spørgsmål: Forventer man, at Folketingets Præsidium, Udvalget for Forretningsordenen, De Radikales folketingsgruppe, Socialdemokratiets folketingsgruppe, regeringen eller nogle helt andre skal fremsætte et forslag, når nu alle er enige om, at SF's ikke duer? Hvem skal komme med et forslag om hvad i denne mærkesag, når de, der havde det som en mærkesag, åbenbart ikke føler mere for den, end at man end ikke kan fremsætte et lovforslag for Folketinget?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jamen jeg har jo netop tilkendegivet, at jeg

[Elisabeth Arnold]

ville arbejde med al den energi, jeg har tilbage efter mine efterhånden snart 5 år i Folketinget, for at få oprettet dette lovråd og inddrage andre partier i et godt og fornuftigt samarbejde. Regeringsgrundlaget siger jo netop, at det skal ske i samarbejde med Folketingets partier, og det betyder, at vi ikke bare kan udelukke nogen og sige, at det her laver vi bare selv og stemmer det igennem med 90 stemmer mod 89 eller sådan noget. Det er der jo ikke megen fornuft i, hvis det skal komme alle Folketingets partier til gode.

Og jeg kunne da på samme vis spørge hr. Engell: Jamen hvad har hr. H. P. Clausen dog gjort forkert ved at deltage i de konferencer, hvor man diskuterede lovråd? Der er da mange fornuftige konservative, som også har ønsket at få denne institution drøftet og diskuteret, få spørgsmålet vendt og drejet. Der er da ikke nogen grund til at lukke bommen ned og sige, at nu skal regeringen komme med et eller andet forslag, og så kan vi andre bare læne os tilbage og jorde det. Nej, denne sag kalder på et samarbejde, og det stiller også krav til oppositionen.

(Kort bemærkning).

Engell (KF):

Nu har hr. H. P. Clausens navn været nævnt nogle gange, og jeg vil da for en ordens skyld gøre opmærksom på, at som jeg har tolket hr. H. P. Clausens udtalelser, er de ganske i overensstemmelse med det, jeg har sagt, nemlig at dette forslag ikke er en konservativ idé, men vi må konstatere, at der er flertal i Folketinget for det, og derfor vil vi selvfølgelig gå kritisk, men konstruktivt ind i drøftelserne. Det var også, hvad jeg sagde i mit første oplæg; dette forslag er ikke en blomst, der er vokset i Det Konservative Folkepartis bed, men det er åbenbart noget, et flertal i Folketinget lægger vægt på at få gennemført.

Og så må jeg igen sige til fru Elisabeth Arnold, at det spørgsmål, jeg stillede, blev ikke besvaret. Hvad tænkte man dog på, da man skrev i »En ny start«, at regeringen vil fremme forslaget om et lovråd i samarbejde med Folketingets partier? Hvad var det for et forslag, man gerne ville fremme? Det var åbenbart ikke SF's, men hvilket forslag var det så, man havde i tankerne? Var det en taleklub, en snakkeklub, hvor vi skulle sidde og skyde os ind på noget,

eller hvad? Det var dog ikke urimeligt, at man forventede, at de partier, for hvem dette har været en mærkesag, dog havde gjort sig nogle tanker om, hvad det skulle bestå i, ud over blot at undersøge, hvad man har i andre lande.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Hensigten bag det, der står i regeringsgrundlaget, er præcis det, jeg har forklaret tidligere her. Regeringen mener ikke, at det her er et regeringsspørgsmål, men som justitsministeren har sagt, vil regeringen gerne i det omfang, Justitsministeriet kan, bidrage til, at vi får et så godt grundlag for dette arbejde som overhovedet muligt.

Jeg har gentagne gange sagt, at vi håber, hele Folketinget eller en meget, meget bred del af Folketinget til sin tid vil komme til at stå bag et forslag og også bag udarbejdelsen af et forslag. Hvorfor skulle vi sidde 3-4 partier og lave måske hver vores forslag? Det kan jo godt være, der ville være lidt uenighed mellem Fremskridtspartiet og os og De Konservative måske også eller andre partier. Hvorfor ikke, når det er så væsentligt et spørgsmål, faktisk et statsforfatningsretligt spørgsmål, lade Folketingets organer selv stå bag udarbejdelsen i form af et udvalg – som jeg nævnte før – og bagefter tage det tilbage til Udvalget for Forretningsordenen? Det er det, der ligger i regeringsgrundlaget.

Og så vil jeg gerne, når jeg nu er her, sige til hr. Ivar Hansen, der vist sagde, at tidligere kunne det ikke gå hurtigt nok med dette lovråd, at jeg har haft lejlighed til at kigge førstebehandlingen fra marts 1992 igennem. Der sagde jeg faktisk det samme som her, nemlig at det er en kompliceret sag, at vi skal være så mange bag som overhovedet muligt, og at det netop i et år, hvor der var en bestemt konkret sag så højt oppe til debat, måske ikke var klogt at presse på og fremme dette lovråd. Så hellere tage det roligt og få enighed og grundighed bag det forslag, der kommer til sin tid.

Det er baggrunden for det, der står, og det er baggrunden for, at vi står her i dag.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg synes, det var et udmærket citat, hr. En-

[Elisabeth Arnold]

gell læste højt fra regeringsgrundlaget. Der stod netop: »fremme oprettelsen af et lovråd«. Hvis man havde et færdigt forslag og i øvrigt mente, det var et regeringsanliggende, så havde man jo sagt »fremsætte et forslag til oprettelse af et lovråd«.

At fremme betyder at holde gang i debatten, medvirke aktivt til at få forundersøgelserne lavet og til at få arbejdet gjort og til at få alle Folketingets partier til at arbejde sammen om denne sag. Det er helt præcis, som det står. Der er ikke nogle uklarheder om det.

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Jamen hr. Ole Espersen har ret i – som jeg også sagde i mit første indlæg – at det er en sag, der fortjener meget grundig overvejelse; ingen tvivl om det. Men den sædvanlige arbejdsmåde her i Folketinget er jo, at enten fremsætter regeringen et forslag til forhandling i Folketinget, eller også fremsætter en kreds af partier eller ét parti, som i det her tilfælde SF, et forslag, som man kan forhandle ud fra.

Jeg forstår, at den fremgangsmåde, som de fire regeringspartier anbefaler nu, er en art studiekreds-løsning. Det er en ret usædvanlig form her i Folketinget, men jeg vil da ikke sige, at den ikke kan anvendes i praksis; det kan den måske godt. Men det, vi ved efter debatten i dag, er: Der kommer ikke noget forslag fra Venstre om et lovvurderingsråd. Der kommer heller ikke noget forslag fra Det Konservative Folkeparti, har jeg forstået. Jeg kan så dertil føje: Der kommer heller ikke noget forslag fra regeringen, og der kommer heller ikke noget forslag til folketingsbeslutning fra de fire regeringspartier. Det er jo så konklusionen efter debatten i dag.

Men det skal ikke forhindre, at vi i Udvalget for Forretningsordenen går ned i substansen af det spørgsmål, der jo stadig væk står åbent: Har vi mulighed for på en eller anden måde at åbne op for, at Folketinget kan få en bedre juridisk rådgivning, end vi har til rådighed i dag? Der mener vi at der er nogle muligheder, og det vil vi gerne bidrage til en debat om i udvalget i de kommende måneder. Det vil jeg også gerne have sagt.

Justitsministeren (Pia Gjellerup):

Som regeringen har understreget i forbindel-

se med den meget gennemtænkte formulering i regeringsgrundlaget om samarbejdet med Folketingets partier og om fremme af oprettelsen af et lovråd, og som det er fremgået af de i forlængelse deraf givne formuleringer i statsministerens redegørelse til Folketinget, som jeg nævnte i mit indlæg før, har det været regeringen meget magtpåliggende at understrege, at det ikke er et regeringsanliggende at meddele Folketinget, hvilken form for rådgivning Folketinget skal have.

Dermed har regeringen også sagt, at dette ikke er et sædvanligt lovgivningsinitiativ. Det er et initiativ, som må tage sit helt naturlige udgangspunkt i Folketinget.

Derfor forstår jeg ikke klogskaben i eller baggrunden for, at to tidligere regeringspartier – det er måske det eneste sted, vi skal søge forklaringen: at det er tidligere regeringspartier – på forhånd melder sig ud af en debat om muligheden for at etablere en anden og mere mangfoldig, facetteret, rådgivning af Folketinget. Det synes jeg faktisk jeg kunne høre på hr. Ivar Hansens sidste indlæg.

Vi kender jo i Folketinget de andre usædvanlige lovgivningsinitiativer, som kommer fra Folketinget selv. Lad mig – uden nogen malice – minde om et forslag, som mig bekendt Udvalget for Forretningsordenen i øjeblikket er ved at udarbejde. Men det skal altså med hr. Ivar Hansens sådan lidt hånlige bemærkning betegnes som, at man laver studiekreds i Udvalget for Forretningsordenen. Det synes jeg er en usædvanlig nedvurderende holdning til et udvalgsarbejde, og her kan jeg kun gentage, at jeg forventer, at Folketinget også i forbindelse med dette emne vil tage sit eget arbejde så alvorligt, at man også vil arbejde frem imod nogle løsninger her, nogle vurderinger af de mange spørgsmål, der er.

Der har jeg på regeringens vegne givet tilsagn om, at regeringen selvfølgelig i det omfang, Folketinget ønsker det, vil medvirke. Og så kan jeg sige, at som medlem af Folketinget vil jeg også gerne medvirke til at gennemføre noget, når vi når dertil, hvis vi finder den rette form.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Blot et kort supplement til ministerens besvarelse.

[Elisabeth Arnold]

Jeg synes, at hr. Ivar Hansen kom med nogle meget bastante konklusioner af debatten. Det eneste, der står klart efter denne debat, er, at der ikke kommer noget forslag fra justitsministeren. Alle andre muligheder er åbne. Men justitsministeren er den eneste, der ikke kommer med forslag om dette lovråd.

(Kort bemærkning).

Engell (KF):

Jeg vil gerne, inden vi fortsætter debatten, rydde et par misforståelser af vejen.

For det første er det en misforståelse, at der i det, jeg skulle have sagt, ligger en bebrejdelse, en stærk bebrejdelse, i forhold til regeringen. Det gør der sådan set ikke. Det standpunkt, justitsministeren har, nemlig at dette er en sag, der bør drøftes og afklares i Folketinget blandt Folketingets partier, det samme synspunkt har vi, og det har vi også haft hidtil. Så det er der ikke noget nyt i.

Den anden misforståelse er, at justitsministeren har den opfattelse, at vi har meldt os ud af de videre drøftelser. Jeg mener, det fremgik klart af de indlæg, jeg har haft – og jeg synes sådan set også af hr. Ivar Hansens meget tydeligt – at vi ikke synes, det her er nogen god idé. Vi ser en lang, lang række principielle betænkeligheder. Men nuvel, der er åbenbart et flertal i Folketinget, og derfor vil vi selvfølgelig kunne gå ind i en drøftelse heraf.

Men dér, hvor vi sætter kritikken ind, er i forhold til en regering og regeringspartier, som ikke bare i forbindelse med regeringens tiltrædelseserklæring, men i en lang periode tidligere har gjort dette til, som man siger, en mærkesag. Og når man så møder op på den store dag i Folketinget, hvor denne sag skal drøftes, så har man ikke noget som helst at byde på andet end komplimenter til fru Ebba Strange og SF's forslag, som man i øvrigt ikke kan støtte. Det er det, der afslører en hulhed i argumentationen gennem de sidste år, og som jeg kritiserer. Og den kritik vil jeg fastholde og underbygge, og jeg synes, at debatten her i dag har underbygget den, for man har gjort det her til en mærkesag, til et centralt tema, men man havde ikke noget at byde på andet, end at nu taler vi videre om det.

Det gør vi så. Men det er så ikke på grundlag af forslag fra de fire regeringspartier.

Anden næstformand (Grove):

Fru Elisabeth Arnold for en kort bemærkning, og så tror jeg, vi kan gå videre i ordfører-rækken.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg forstår altså ikke rigtig hr. Engells beskrivelse af situationen. På den ene side får vi at vide, at man gerne vil deltage i de videre drøftelser, for der er jo et flertal for det, og derfor vil man altså gerne deltage i møderne, og sådan skal det så være. På den anden side sagde hr. Ivar Hansen: Der kommer ikke noget forslag fra Venstre, der kommer ikke noget forslag fra De Konservative.

Betyder det, at hvis vi nu i fællesskab, Folketingets politikere og partier, finder ud af, at vi faktisk har fundet en smaddergod model, og der er bred enighed om den, så vil Venstres og De Konservatives repræsentanter ikke stå som medforslagsstillere på det eventuelle lovfor-slag, der måtte komme? Betyder det, at man i realiteten har meldt sig ud? Man vil gerne deltage, eventuelt kaste grus i maskineriet, men være med til at skabe den endelige løsning, det vil man ikke.

Henning Rasmussen (S):

Jeg vil gerne give den faktiske oplysning, at i Udvalget for Forretningsordenen drøftede man allerede i 1991 behovet for ændringer i den lovtekniske bistand til Folketinget og dets medlemmer, og i den forbindelse indhentede man oplysninger fra en række lande om disse emner.

I fortsættelse af det og også på baggrund af forslaget om et lovvurderingsråd i sin tid bad udvalget om yderligere oplysninger fra nogle udvalgte lande, og disse oplysninger er nu kommet ind og er ved at være færdigbearbejdet, så de kan indgå i udvalgsarbejdet om forslaget om lovrådet.

Det er en rent faktisk oplysning om, at arbejdet faktisk har været i gang i næsten halvandet år.

Ebba Strange (SF):

Jeg vil gerne takke for debatten. Den har været underholdende at lytte til for forslagsstilleren.

[Ebba Strange]

Når vi har valgt at fremsætte dette forslag næsten identisk med det, vi fremsatte i fjor, så er det, fordi det forslag, vi fremsatte i fjor, kom på et meget sent tidspunkt; det kom først i marts. Udvalget for Forretningsordenen var ikke mere end kommet godt i gang og havde ikke fået stillet nogle spørgsmål og havde ikke engang fået svarene på de spørgsmål, det havde stillet, så ringede sommerklokkerne, og så varede det ikke længe, før det folketingsår var slut.

Så tænkte vi naturligvis som forslagsstillere, at nu måtte vi hellere se at komme med det igen, for min erfaring som folketingsmedlem siger mig jo, at når vi starter på et nyt folketingsår, så forsvinder arbejdet med de forslag, der lå over fra sidste år. De skal fremsættes på ny. Nu ved jeg godt, at Udvalget for Forretningsordenen er et lidt særligt udvalg, så det kan for så vidt tage ting op og arbejde med det, det nu vil, men jeg var bekymret for, at arbejdet skulle gå i stå, hvis der ikke var noget nyt at tage fat på for udvalget. Derfor var vi meget tidligt fremme og fremsatte dette forslag allerede den 20. oktober 1992.

Og så skete der det ene og det andet og det tredje og det fjerde, som man kan spørge sig selv hvem der nu måtte være herrer eller fruere over. I hvert fald får vi nu førstebehandlingen her i marts 1993. Så nu er vi lige ved at være sent på den igen.

Derfor vil jeg appellere til Udvalget for Forretningsordenen – jeg sidder der jo ikke selv – om, at man bruger det materiale, man har fået indhentet, og så arbejder videre. Nu har man i hvert fald forslag at arbejde videre på baggrund af. Det vil jeg, fordi det naturligvis er en sag, som vi fra SF's side og jeg selv ønsker fremmet, og så fordi jeg kan høre, at der er et flertal i Folketinget, der godt vil have sådan noget som et lovråd. Det har jeg jo kunnet høre her både under behandlingen for et års tid siden og under behandlingen i dag. Man vil, som hr. Engell siger, ikke have SF's forslag, men man vil godt have noget.

Nu er SF's forslag faktisk et beslutningsforslag, som hr. Aage Brusgaard jo også sagde. Det er nemlig også svært for os at finde den præcis rigtige model, og vi har faktisk ikke noget flertal i Folketinget og er afhængige af at få drøftet et forslag med andre partier, før der er en chance for at få det gennemført. Derfor er vi naturligvis helt klar over, at der er mange

spørgsmål at stille, og de spørgsmål er da også blevet stillet i dag både af justitsministeren og af de forskellige ordførere.

Jeg er enig med justitsministeren og også med den tidligere justitsminister, der begge pointerede, at det her var et spørgsmål for Folketinget og ikke et spørgsmål, regeringen skulle fremsætte forslag om. Jeg er enig i, at det er en opgave, som Folketinget skal løse, og det, vi så foreslår i det beslutningsforslag, vi har fremsat, er, at det bliver Præsidiet, der får ansvaret for at udarbejde et lovforslag, som Folketinget kan vedtage.

Om det forslag skal udarbejdes på baggrund af et udvalgsarbejde, som hr. Ole Espersen foreslår i dag, tør jeg ikke svare på nu. Det er muligt, at det skal det. Det kommer an på, hvor langt man synes man kommer i Udvalget for Forretningsordenen. Men at det bliver Folketinget, der fremsætter forslaget, synes jeg på den anden side er vigtigt.

Jeg skal takke for den ubetingede tilslutning fra Fremskridtspartiet til beslutningsforslaget, sådan som det ligger. Det ville jo være praktisk, hvis man bare kunne vedtage det, for så var Præsidiet forpligtet til at gå i gang med at lave et lovforslag; så behøvede vi ikke alt det andet. Men det kan vi altså ikke, det skal først udvalgsbehandles, og så må vi se, hvad der sker dér.

Og jeg skal takke for den principielle tilslutning fra regeringspartierne. Men den er jo altså også kun principiel, som det er fremgået meget af debatten, især debatten på de korte bemærkninger, som har fundet sted her til sidst.

Jeg skal kommentere nogle enkelte af de spørgsmål, der er stillet om de problemer, som en række af ordførerne har rejst, og det er klart, at det må blive ud fra min overbevisning, ud fra SF's overbevisning. Først justitsministeren.

Justitsministeren mener ikke, at rådet også skal tage stilling til forslags retlige og administrative konsekvenser, og det mener hr. Ole Espersen heller ikke, men mener, man må forlange, at det er i orden, når man får forslagene fra ministerierne. Når vi har foreslået det, er det selvfølgelig på baggrund af nogle erfaringer med, at det faktisk ikke var i orden, og at vi derfor havde haft brug for at spørge et sted, f.eks. hvordan man kunne ændre en bestem-

[Ebba Strange]

melse, så den blev lettere at administrere. Derfor står det altså, som det står.

Justitsministerens andet punkt handlede om obligatorisk forelæggelse. Bestemt nej! Jeg mener bestemt ikke, det skal være obligatorisk at forelægge noget for rådet. Jeg mener, at rådet skal være rådgivende, og det skal være rådgivende i forhold til de problemer, som Folketinget og dets udvalg synes de støder på i forbindelse med lovgivningen.

Derfor kan jeg heller ikke rigtigt forstå den ansvarsdiskussion, som vi også havde lidt sidste gang, vi førstebehandlede det. Det vil jo altid være Folketinget, der har det politiske ansvar. Folketinget kan få rådgivning mange forskellige steder fra. Det, vi ønsker med dette forslag, er at lave ét bestemt organ, der kan give os juridiske råd. Det er klart, at vi kan komme i den situation, at vi får forskellige råd. Vi kan også komme i den situation, at rådet indbyrdes ikke er enigt, men optræder med et flertal eller et mindretal med forskellige synspunkter. Og så bliver det naturligvis altid Folketinget, der har det endelige politiske ansvar.

Jeg mener, at Folketinget kun er med i den politiske fase. I det øjeblik en lov skal administreres, er vi ovre i administrationen, som ligger i ministerierne, og derfor ser jeg ingen som helst sammenblanding mellem den lovgivende og den udøvende magt i dette forslag.

Det er klart, at der skal træffes en beslutning om mindretalsbeskyttelse. Det er efter min opfattelse klart, at et mindretal skal kunne henvende sig til rådet. Men hvor stort eller hvor lille rådet skal være, har vi ikke lagt os fast på.

Jeg mener – det tror jeg også er skrevet i bemærkningerne; jeg har selv skrevet dem, så det skulle det gerne være – at dette råd ikke er at opfatte som en konkurrence til Justitsministeriets Lovafdeling. Enhver regering må naturligvis have et lovkontor. Jeg har aldrig været regeringsmedlem, men jeg kan dårligt forestille mig, at man kan undvære det. Det er et forsøg på en styrkelse af Folketinget over for administrationen.

Derfor skal min sidste bemærkning være, at jeg egentlig var lidt spændt på, da jeg gik herved til denne debat, om der nu var sket en ændring i partiernes holdning, efter at de, der sidst støttede forslaget, var kommet i regering, og de, der sidst gik imod forslaget, var gået i opposition. For det kunne jo godt være, at det

var et forslag, man støttede, så længe man sad i opposition, men som man så gik imod, når man kom i regering og syntes, at dér havde man jo al den juridiske ekspertise, man havde brug for. Det er så ikke tilfældet. Det er nogle andre ting, der skiller partierne. Det er stadig væk sådan, at de partier, der principielt støttede tanken sidst, stadig væk gør det.

Hr. Ivar Hansen kom med en række forslag til, hvordan man i øvrigt kunne styrke rådgivningen af Folketinget, dets medlemmer og dets grupper. Det er jeg alt sammen enig i, men det er noget andet end det, vi foreslår. Det er noget andet, og det er ting, vi også har diskuteret i årenes løb. Mange af dem kan være udmærkede; vi har jo allerede fået det lidt bedre, efter at vi har fået vores sekretærordninger og vores ekspertordninger. Men jeg mener, at det her er noget andet. Det er Folketinget som institution, vi gerne vil styrke med dette forslag.

Jeg vil slutte med en appel til Udvalget for Forretningsordenen – jeg er glad for, at formanden sidder her – og dets medlemmer om, at man forsøger at nå til en eller anden færdiggørelse af beslutningsforslaget i denne samling. Ellers risikerer Folketinget, at vi kommer med det igen til næste år.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Grove):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Udvalget for Forretningsordenen. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af lovforslag nr. L 48:

Forslag til lov om nedsættelse af en kommission om justitsvæsenets organisation.

Af Ebba Strange (SF) m.fl.

(Fremsat 20/10 92).